

MARTTI KAUPPISEN MUISTOKIRJOITUS

Maanviljelijä Martti Johannes Kauppinen syntyi 21.9.1934 Hankasalmen Suolivedellä Vanhan-Hallan talossa ja kuoli 91-vuoden iässä 14.4.2026 sairaala Novassa Jyväskylässä. Martti oli Niilo ja Elsa (os. Ylönen) Kauppinen nuorin lapsi. Perheeseen kuuluivat myös sisko Margareetta ja veli Heikki. Vanha-Halla on Hankasalmen vanhimpia Kauppisten asuttamia kantatiloja.

Martin elonpolku oli päätyttyä jo ensihetkiin, kun juuri syntynyt poikavauva ei alkanutkaan hengittää, eikä paikalla ollut kättilö saanut hengitystä käynnistymään. Mutta paikallinen lapsenpäästäjä, Riätälän Ietlan (Eetla Ylönen) sisko, sai omilla konsteillaan pojan virkoamaan. Tämän on kertonut aikoinaan Hallassa palvelijana ollut Ruokolahden Villen sisko.

Martin alkuvuodet sujuivat samalla tavalla kuin maalaistalon lapsilla siihen aikaan leikkien ja aikuisten töiden matkassa. Talvisota sitten muutti kaiken. Isä Niilo sai surmansa Taipaleen rintamalla 18.12.1939 ensimmäisenä rintamalla kaatuneena hankasalmelaisena. Sinä vuonna ei Hallaan joulua tullut! Äiti Elsa jäi 40-vuotiaana isoon taloon leskeksi kolmen alaikäisen lapsen kanssa, Margareetta oli 11, Heikki 8 ja Martti 5 vuotta.

Sotavuosina talossa riitti leikkikavereita, kun vanhan maalaistalon tyhjänä olleeseen toiseen tupaan, isoon tupaan oli majoitettu Karjalan siirtolaisia evakkomatallaan. Talonpitoa Niilo-isännän kuoleman jälkeen Elsa jatkoi yksin lastensa kanssa apuna työmiehiä kylältä. Nuo vuodet opettivat lapset kovaan työntekoon jo pienestä pitäen.

Vanhan-Hallan historia ja Martin elämä sai uuden suuren muutoksen, kun vanhin poika Heikki kuoli vakavaan sairauteen kesäkuussa 1954. Heikin kuoleman jälkeen Vanhan-Hallan isännöyys asettui luonnollisesti Martin hartioille. Martista tuli lopullisesti Vanhan-Hallan isäntä vuonna 1959, kun perinnönjako ja lohkominen saatiin valmiiksi. Siitä alkoi voimakas tilan rakennus- ja kunnostustyö kuoleman kaksi kertaa aiheuttaman pysähdyksen jälkeen.

Ensimmäisenä Martti rakensi uuden päärakennuksen vanhan hirsitalon paikalle. Rakennustyöt Martti teki itse muuraus- ja sähkötöitä lukuun ottamatta. Uusi päärakennus valmistui vuonna 1967. Samaan aikaan tehtiin peltojen raivaus, salaojitus sekä peltojen yhdistäminen isommiksi. Tilan tuotantosuunta muuttui lypsykarjataloudesta sikatalouteen. Myös konekanta suurentui ja monipuolistui. Koneenkorjauksia varten Martti rakensi ensimmäisen korjaamorakennuksen. Nykyään tilalla toimii Hallan konekorjaamo Martin pojan, nykyisen isännän Markun vetämänä.

Kiinnostus uusien asioiden oppimiseen teki Martista tosi monitaitoisen miehen, jolta sujuivat niin maataloustyöt kuin talonrakennus-, puusepän-, metalli- ja koneenkorjaustyöt. Martin rakennustyöavusta pääsivät lapset osallisiksi omakotien ja kesämökkien rakentamisessa. Suolivedellä myös monille naapureille ja mökkiläisille Martti oli apuna erilaisissa talonrakennus- ja konetöissä. Hänellä oli iso rooli mm., Suolikosken vanhan vesimyllyn kunnostamisessa vuonna 1995. Korjaustyöstä kerrottiin Kauppiis-Viestin numerossa 1/2024. Kylällä sanottiin, että muut tekevät mitä osaavat, mutta Hallan Martti tekee mitä se haluaa.

Martti meni naimisiin kesällä 1959 Virmasniemen Ahtilasta kotoisin olevan Meeri Liukkosen kanssa. Perhe kasvoi, lapsista Markku syntyi vuonna 1960, Ismo 1963, Sirpa 1966 ja Saija 1972. Martilla ja Meerillä on jälkeläisiä neljänteen sukupolveen asti.

Samaan aikaan uuden päärakennuksen rakennushankkeen kanssa Hankasalmen kotiseutuyhdistys oli kartoittanut ja etsinyt sopivaa vanhaa rakennusta kotiseutumuseon päärakennukseksi. Noin 400 vuotta vanhan päärakennuksen kunnostamisen sijaan Martti päätti rakentaa uuden päärakennuksen ja lahjoitti nimellistä korvausta vastaan vanhan päärakennuksen Hankasalmen kotiseutuyhdistykselle. Vanha talo siirrettiin museokylään vuonna 1966 ja otettiin käyttöön vuonna 1979. Martti osal-

listui myös talon kunnostamiseen ja uudelleenrakentamiseen. Hallan tupa on nykyään toimiva mu-
seorakennus ja suosittu juhla-, kokous- ja kotiseututalo Hankasalmella.

Martti kasvoi Suoliveden kylällä asuvat sukulaiset ympärillään ja oli myös Joki-Ylösen sukulaisten
kanssa jatkuvasti tekemisissä. Hän oli jo nuoresta lähtien kiinnostunut sukunsa juurista niin Kaup-
pisten kuin Ylöstenkin suuntaan. Kauppisten sukuseuran toiminnasta Martti kiinnostui pääraken-
nuksen valmistuttua ja muidenkin rakennushankkeiden hieman rauhoituttua 1970-luvulla. Erityi-
sesti Martti otti omakseen Hankasalmen Kauppisten sukututkimuksen tietojen keräämisen sukutut-
kija Jarmo Ahlstrandin apuna. Lukuisia olivat vierailut Kauppisten sukulaistaloissa Hankasalmella
ja muuallakin Kauppisten asuinpaikoissa. Martti toimi ikään kuin ovenavaajana ja jutustelun aloitta-
jana vieraan sukututkijan apuna.

Martti toimi Kauppisten sukuseuran rahastonhoitajana ja hallituksen jäsenenä yli kymmenen vuotta.
Hän toimi aktiivisesti Hankasalmella pidettyjen sukukokousten järjestäjänä ja ohjelman toteutta-
jana. Esimerkiksi Vanhan-Hallan rannassa pidettiin rantakalailta nuotanvetonäytöksineen kesä-
kuussa 1986. Paikalla oli runsaasti sukukokouksen osallistujia ja kyläläisiä. Martti osallistui kaik-
kiin Kauppisten sukukokouksiin, viimeksi Hankasalmella viime vuonna.

Ylösten sukuseuran perustamisessa Martti oli vahvasti mukana perustamiskokousta valmistele-
massa ja seuran hallintoa kokoamassa sekä hallituksen jäsenenä. Myös Ylösten sukututkimuksen
tekemisessä hän oli Jarmo Ahlstrandin apuna tietojen keräämisessä. Hallan Martti oli Kauppisten
sukuseuran ja Ylösten sukuseuran kunniajäsen.

Hallan Martin suuret kädenjäljet näkyvät vielä vuosien ajan Vanhan-Hallan talon elämässä, Hanka-
salmen museokylässä sekä Kauppisten ja Ylösten sukuseurojen toiminnassa. Martti Kauppisen teke-
män mittavan työn arvostamiseksi ja kunnioittamiseksi Kauppisten sukuseura on perustanut Hallan
Martti –palkinnon. Se myönnetään sukuseuran hyväksi tehdystä ansiokkaasta työstä.

Risto Lahti
kirjoittaja on Martti Kauppisen siskon poika